

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 1. UVK

Lärosäte: Högskolan Väst

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnena: **samhällskunskap och svenska.**

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnena: **samhällskunskap och svenska.**

Beskrivning

Lärarytbildningen vid Högskolan Väst har en relativt kort historia. Före 2001 hade lärosätet enbart examensrätt för förskollärare och fritidspedagoger. Från 2001 har Högskolan Väst haft examensrätt, och anordnat lärarytbildningar, för förskollärare, lärare i grundskolans tidiga år samt för lärare mot grundskolans senare år och gymnasiet i ämnena svenska, engelska och samhällskunskap. Samtliga dessa verksamhetsområden och ämnen erhöLL också Högskolan Väst examensrätter för i och med lärarytbildningsreformen 2011. Examensrätt för svenska som andraspråk mot gymnasieskolan erhöLLs 2015.

Högskolan Väst har således idag examensrätt för samtliga lärarkategorier: förskollärare, grundlärare med alla tre inriktningar, yrkeslärare och ämneslärare. Ämneslärarprogrammen mot gymnasiet omfattar ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och samhällskunskap. För alla dessa inriktningar har vi också examensrättigheter för grundskolans årskurser 7-9. Lärarytbildningen vid Högskolan Väst antar idag årligen drygt 300 studenter, varav ämneslärarprogrammen årligen antar cirka 65 studenter. Figur 1 nedan visar hur studenternas studiegångar är upplagda.

Lärarytbildningen är placerad vid en av lärosätets fyra institutioner, Institutionen för individ och samhälle. Till varje lärarprogram finns en programansvarig och för varje ämne i ämneslärarprogrammen en ämnesansvarig lärare. På institutionen finns också andra samhällsvetenskapligt inriktade program (Socialpedagogiska programmet, Personalvetarprogrammet och ett Barn- och ungdomsvetenskapligt magisterprogram) samt ämnena engelska, svenska som andraspråk, psykologi, pedagogik och sociologi. Fördelen med denna organisering är att lärarytbildningen har kommit att präglas av en tydlig pedagogisk och didaktisk enhetlighet, där även de olika lärarprogrammen och inriktningarna ger kompetenser och styrka åt varandra. Organiseringen innebär dessutom korta beslutsvägar samt en helhet för studenterna.

Högskolan Väst har idag ca 12 000 studenter och ca 600 anställda. Grundutbildningsutbudet är brett och i stor utsträckning inriktad mot ett antal professionsområden såsom lärare, sjuksköterskor, ingenjörer, ekonomer etc. Programmen kompletteras med ett brett utbud av fristående kurser. Lärarytbildningen är

en av de största och mest centrala utbildningarna och omfattar en tredjedel av samtliga yrkesexamina och drygt 12 % av samtliga examina på lärosätet.

Termin	Tid	Gymnasielärare	Grh 7-9 2 ämnen	Grh 7-9 3 ämnen
1	v36-45	PLU100 Perspektiv på utbildning, lärande och undervisning för ämneslärare	PLU100	PLU100
	v46-50	APU110 Ämneslärarens pedagogiska uppdrag I	APU110	APU110
	v50-03	IDL100 Ungdomars identitet och livsvillkor	IDL100	IDL100
2	v04-23	Ämne 1	Ämne 1	Ämne 1
3	v36-45	Ämne 1	Ämne 1	Ämne 1
	v46-50	VFU204 Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för ämneslärare I	VFU204	VFU204
	v50-03	BFL201 Bedömning för lärande och betygssättning	BFL201	BFL201
4	v04-23	Ämne 2	Ämne 2	Ämne 2
5	v36-45	Ämne 2	Ämne 2	Ämne 2
	v46-50	APU200 Ämneslärarens pedagogiska uppdrag II	APU200	APU200
	v50-03	KIL200 Konflikt och intersektionalitet för ämneslärare	KIL200	KIL200
6	v04-23	Ämne 1	Ämne 1	Ämne 3
7	v36-45	Ämne 1/Examensarbete 1	Ämne 1 Ex.arb 1	Ämne 3
	v46-03	Ämne 2	Ämne 2	Ämne 1
8	v04-13	Ämne 2	Ämne 2	Ämne 1 Ex.arb 1
	v14-18	Ämne 2	VFU610	VFU610
	v19-23	Ämne 2	KVS600	KVS600
9	v36-40	VFU610 Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) II för ämneslärare	VFU700	VFU700
	v41-45	VTM604 Vetenskapsteori och metod för ämneslärare	VTM604	VTM604
	v46-03	Ämne 1	Ämne 2 Ex.arb 2	Ämne 1 Ex.arb 2
10	v04-13	Ämne 1/Examensarbete 2		
	v14-18	VFU700 Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) III för ämneslärare		
	v19-23	KVS600 Kvalitetsarbete och skolutveckling för ämneslärare		
11	v36-03	Ämne 2 (endast för studenter med samhällskunskap/svenska som andraämne)		

Figur 1. Studiegångar för blivande lärare i gymnasiet resp. grundskolans år 7–9

Med hänsyn till att lärare mot gymnasiet blir behöriga att undervisa i grundskolans årskurs 7-9, finner vi det naturligt att alla ämneslärare får en god grund för att undervisa på högstadiet, och att den tydligaste skillnaden mellan dessa båda inriktningar blir den fördjupning som kommer lärare mot gymnasiet till del.

För att kunna ha tillräckligt stora grupper för att få god gruppdynamik och god ekonomisk bärkraft har utbildningen ett system av samläsningar där studenter som läser sitt andraämne gör det tillsammans med studenterna som läser sitt första ämne. Denna ordning drar också fördelar av det informella lärande som sker, då studenter som kommit olika långt i den generiska progressionen i god vygotskiansk anda kan stötta sina kamraters metakognition, som t.ex. när studenter på termin 2 och 4 arbetar tillsammans i samma studiegrupp.

Beträffande de studiegångar som visas i figur 1 ska det poängteras att det endast är UVK-kurserna som är angivna med kurskod. Det ska också påpekas att vi endast har en tvåämneskombination mot grundskolans år 7–9: samhällskunskap och svenska. På grund av att det i dessa ämnen krävs 90 hp ämnesstudier i vardera ämnet, har vi där inte hittat någon annan lösning än att studenterna skriver ett examensarbete i vardera ämnet. För övriga kombinationer gäller att studenterna skriver båda examensarbetena i förstaämnet. Huvuddelen av studenterna läser hela sin utbildning vid Högskolan Väst, men uppställningen av kurserna är delvis anpassad efter Göteborgs universitet, för att möjliggöra för studenterna att läsa sitt andraämne där. Vi har också studenter som läser sitt andraämne vid något annat lärosäte, och i de fallen är det ganska enkelt att anpassa termin fem och sju så att det går att läsa en hel hösttermin vid ett annat lärosäte. Slutligen ska det påpekas att termin 11 bortfaller om studenterna väljer ett annat andraämne än svenska eller samhällskunskap.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Av bifogad tabell framgår vilka lärare som under 2018 undervisar på ämneslärarprogrammet med inriktning svenska och samhällskunskap. Personalgruppen består totalt av 14 adjunkter (varav 3 doktorander), 17 lektorer (varav 2 docenter) och 2 professorer. Av lärarna på programmet har 64% lärarexamen och 58% är disputerade. Personalgruppen består av 45% män och 55% kvinnor. Programmet leds av en avdelningschef som har ansvar för kort- och långsiktig kompetensförsörjning och för programmets kvalitet och kvalitets-säkringsarbete. Den operativa ledningen av programmet handhas av en programansvarig lärare. Programmet är knutet till ett programråd som har ett kvalitetssäkringsuppdrag. Sedan hösten 2017 har lärarutbildningen även en utvecklingsledare som arbetar med långsiktiga utvecklings- och kvalitetsfrågor. Knutna till programmet är också fyra professorer som i normalfallet undervisar inom utbildningsvetenskaplig kärna, men de är inte med i tabellerna, då de inte har undervisat där under 2018. En extern lärare med docentkompetens har undervisat inom samhällsvetenskapliga kurser.

Lärreresurser

Flertalet av lektorerna på Högskolan Väst har mångårig erfarenhet av undervisning i såväl ungdomsskolan som i vuxenutbildning och högre utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå. En klar majoritet av dem har egen ämneslärarexamen, vilket tillgodoser kraven på såväl vetenskaplig kompetens som tydlig professionskoppling. Utöver detta har högskolan ett flertal adjunkter med mångårig erfarenhet av undervisning inom de ämnen som vi utbildar för, såväl inom högskolan som inom ungdomsskolans åk 7-9 och gymnasiet, vilket ytterligare förstärker professionskopplingen. För att bibehålla en god kompetensnivå sett till såväl vetenskaplig som professionskompetens arbetar högskolan aktivt med både externa rekryteringar och intern kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Två av högskolans vitala forskningsmiljöer (BUV och LINA) har en stark anknytning till den institutionen där lärarutbildningen är placerad, och blir därmed en viktig resurs för lärarnas kompetensutveckling. Se mera om BUV och LINA under rubriken "Vitala forskningsmiljöer och samverkansforskning/praktiknära forskning" nedan.

Internt arbetar Högskolan Väst med både individuell och kollektiv kompetensutveckling. Enligt arbetstidsavtalet har lärare/forskare 20 % av sin arbetstid för kompetensutvecklande arbete (KU). Denna tid ska användas för forskning, vetenskapligt meriteringsarbete, fördjupning och breddning av kompetensområden och verksamhetsutvecklande insatser. Planering av och uppföljning av kompetensutvecklingen sker årligen i tjänsteplanerings- och medarbetarsamtalen. Alla lärare garanteras 10% medan övrig tid fördelas efter ansökan och i relation till för verksamheten viktig forskning och angelägna utvecklingsområden. Det innebär att några lärare har mer än 20 % kompetensutveckling (förutom annan internt och externt finansierad forskning). Idén om ett kollektivt inriktat kompetensutvecklingsarbete innebär att vi tydligt uppmuntrar att lärare/forskare genomför forskning och utvecklingsarbete tillsammans. Ett exempel

på detta är att professorerna på institutionen i sin tjänsteplanering har i uppdrag att tillsammans med sina kollegor utveckla och leda forskningsprojekt/forskningsmiljöer. Resultatet av forskning och verksamhetsutvecklande insatser ska också spridas, inte bara genom vetenskapliga produktioner, utan också kollegialt på institutionen. För att göra det möjligt organiserar vi exempelvis årliga interna forskningskonferenser och avsätter tid på varje avdelningsmöte för forskningspresentationer.

Att lärarna på våra lärarprogram är högskolepedagogiskt kompetenta ser vi som mycket viktigt. Riktlinjerna på lärosätet uttrycker att samtliga lärare ska ha genomgått 15 hp högskolepedagogiska kurser. För de nyanställda lärare som inte har högskolepedagogisk kompetens planeras detta in i kompetensutvecklingstiden. Förutom behörighetsgivande kurser anordnar den högskolepedagogiska enheten (HPE) seminarier och pedagogiska träffar om högskolepedagogiska frågor, såsom exempelvis *konstruktiv länkning* och *att skapa en inkluderande undervisning*, samt om *arbetsintegrerat lärande i utbildning och forskning*.

Inom ramen för verksamhetsförlagd utbildning har vi en VFU-utvecklingsledare. Lärarstudenterna placeras i VFU en-och-en vilket betyder att vi har lika många VFU-handledare som vi har lärarstudenter. I Högskolan Västs nya VFU-överenskommelser anges att huvudmannen ansvarar för att utse handledare med för studentens utbildning relevant ämnesbehörighet. Likaså ansvarar huvudmannen för att handledaren har adekvat kompetens för handledaruppdraget. Högskolan Västs handledarutbildning gjordes om hösten 2015 för att bättre svara mot de verksamma lärarnas behov avseende flexibilitet och studietakt. Sedan revideringen har 333 VFU-handledare registrerats på handledarutbildningen och i skrivande stund har 167 VFU-handledare slutfört hela kursen.

En betydande styrka hos ämneslärarprogrammet är att det förfogar över god kompetens, såväl sett till vetenskaplig- som professionskompetens. Storleken på och organiseringen av programmet innebär dessutom att det finns en tydlig helhetssyn och en gemensam pedagogisk tanke i lärarylaget. Programmets närhet till andra lärarprogram ger också stor möjlighet till reflexivitet och ett problematiserande förhållningssätt till programmets organisation och innehåll. Att säkerställa goda förutsättningar för kompetensutveckling betyder att goda möjligheter för både individuell och kollektiv utveckling och/eller meritering prioriteras.

Kompetensen i relation till den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU)

Inom ämneslärarprogrammen organiseras de lärare som ansvarar för den verksamhetsförlagda utbildningen i VFU-team. Högskolan Västs interna arbete kring verksamhetsförlagd utbildning är avgörande för att skapa samsyn och rättssäkerhet vid bedömningen av studenterna och organiseras därför med ledorden systematik och kontinuitet. Inom VFU-teamet behandlas aktuella studentärenden, vid behov med stöd av programansvarig och/eller kursansvarig/examinator. I teamet diskuteras också VFU-frågor såsom bedömning i samband med examinerande besök och gemensamt arbete görs för att utveckla VFU-kurserna i programmet. Centralt i arbetet med likvärdig bedömning av student i VFU-kurs är, liksom i alla kurser, att lärandemål och examinationsformer är tydligt formulerade och transparenta för VFU-lärare, student och VFU-handledare.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Den statistik som presenteras i avsnittets första stycke gäller utbildningens alla kurser. Om bara de kurser som läses av studenterna som läser mot grundskolans år 7–9 tas med, blir statistiken minimalt förändrad. Vi anser inte att det är meningsfullt att upprepa den statistiken med små förändringar här.

Specifikt för gymnasieskolan

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Forskningsanknytning av utbildning

För att ge studenterna möjligheter att utveckla ett forskningsbaserat arbetssätt är utbildningen forskningsanknuten avseende tre aspekter: 1) den miljö utbildningen ingår i, 2) det kursstoff studenten får möta och 3) den vetenskapliga hållning studenterna skolas in i under utbildningen:

Tre aspekter:

- **Den miljö utbildningen ingår i (forskningsverksamma lärare)**

Utbildningen ska genomföras av lärare som på olika sätt är engagerade i forskande miljöer, som praktiserande forskare eller som medaktörer i miljöerna. Den forskning som genomförs på lärosätet, och som är relevant i förhållande till kursens/programmets lärandemål, ska komma studenterna till del och studenterna ska, om möjligt, engageras i forskningen.

- **Det kursstoff studenten får möta**

Utbildningens innehåll ska präglas av vetenskapliga inslag och ha ett genomgående vetenskapligt perspektiv. Studenterna ska därigenom möta forskning och relevanta forskningsresultat genom både den undervisning de möter och den litteratur som knyts till utbildningen.

- **Den vetenskapliga hållning studenterna skolas in i under utbildningen**

Utbildningen ska designas så att studenterna utvecklar sin förmåga att göra självständiga analyser och bedömningar (av situationer, litteratur etc.) och att inta olika (teoretiska) perspektiv utifrån ett vetenskapligt kritiskt förhållningssätt. Studenterna ska också träna sig på att formulera vetenskapliga problem och producera data/empiri (enkäter, intervjuer, observationer etc.) i syfte att lära sig ett vetenskapligt hantverk. Studenterna ska dessutom genom utbildningen utveckla sin förmåga att hantera vetenskaplig kommunikation (såväl skriftlig som muntlig).

Dessa tre aspekter av forskningsanknytning av utbildning präglar både organiseringen av utbildningen och planeringen av undervisningen, men också planeringen av kompetensförsörjning och kompetensutveckling hos befintlig personal. Det innebär att utgångspunkten för planering av kompetensutveckling är att alla lärare på ämneslärarprogrammen på något sätt ska arbeta med forskande uppgifter och vara knutna till forskande miljöer. Det kan betyda att den enskilde läraren deltar i forskningsprojekt eller är aktivt deltagande vid seminarieverksamheten i de vitala forskningsmiljöerna på lärosätet (företrädesvis BUV, se nedan). Som ett led i detta har de professorer som är knutna till institutionen, förutom sin KU-tid, 20 % av

arbetstiden avsatt för att driva forskningsprojekt med kollegor och/eller arbeta med andra forsknings-utvecklande aktiviteter såsom exempelvis meriteringsstöd.

Under 2018 har två forskningsprojekt som drivs av institutionens personal och har nära anknytning till lärarprogrammen beviljats medel från VR. Det är *Changes in the Compensatory Abilities in Supporting Academic Resilience in Swedish Schools over Time (COMPASS)* och *Migration, språkinläring i vördlandet, och den globala engelskans inflytande*. Institutionens forskare har också flera forskningsprojekt om nyanländas lärande och förutsättningar och ett didaktiskt forskningsprojekt i engelska "To Work or Not to Work". Hösten 2017 initierades dessutom möjligheter för forskargrupper att söka interna medel för forskningsprojekt inom det utbildningsvetenskapliga området. Projekten bidrar till forskningsanknytningen av utbildningen på flera sätt: genom att utveckla lärarutbildningens forskning, genom att fler lärare meriterar sig vetenskapligt och genom att studenterna på olika sätt kan delta i forskningsverksamhet. Högskolans satsning på utbildningsvetenskapliga forskningsprojekt kommer även att omfatta kommande år.

Vitala forskningsmiljöer och samverkansforskning/praktiknära forskning

I anslutning till lärarutbildningarna finns två av lärosätet särskilt definierade forskningsmiljöer (vitala forskningsmiljöer): Lärande i och för det nya arbetslivet (LINA) och Barn- och ungdomsvetenskap (BUV). Flera av lärarna som arbetar på ämneslärarprogrammen ingår i en, eller i båda dessa forskningsmiljöer. Båda miljöerna organiserar bland annat forskningsseminarier, där forskare och lärare från programmet deltar. Den barn- och ungdomsvetenskapliga miljön, som av ämnesmässiga skäl är den miljö som ligger närmast lärarprogrammen, arbetar strategiskt med samverkansforskning (praktiknära forskning). Konceptet bygger på att vetenskapliga problem formuleras i samråd mellan samverkansaktörer från verksamhetsfältet och forskare på högskolan. Forskningsprojekten samfinansieras av de båda organisationerna. En av forskarna och undervisande lärarna i ämneslärarutbildning för svenska deltar för närvarande i projektet *Hitta Drivet – studiemotivation och genusmönster i grundskolan*, som är ett samverkansprojekt med två kommuner i västra Götaland. Studien syftar till att hitta faktorer i elevernas kontext (såväl i skolan som utanför) som påverkar deras studiemotivation och agens. De flesta pågående forskningsprojekt inom ramen för lärarutbildningen har praktiknära fokus, vilket ligger i linje med högskolans AIL-profil. Denna inriktning på forskningen avser vi att ytterligare fördjupa i och genom försöksverksamheten om praktiknära forskning, där Högskolan Väst har anslutit sig till noden runt Karlstads universitet (tillsammans med LIU och HH).

Uppföljning och utveckling

Uppföljningen av forskningsanknytningen sker i det reguljära kvalitetsarbetet. Som exempel på detta avsattes en heldag hösten 2016 för att stämma av att varje kurs relaterat till de tre aspekterna av forskningsanknytning (se ovan) och för att utvärdera hur progressionen av den vetenskapliga skolningen hos studenterna utvecklas. Därefter har lärargruppen i samband med kursuppföljningar behandlat hur väl examinationsuppgifterna prövar studenternas vetenskapliga kompetens. Hur varje kurs är forskningsanknuten prövas också i det reguljära kursuppföljningsarbetet, som utgör en del av institutionens kvalitets-system (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling).

Forskningsmiljön på avdelningen för utbildningsvetenskap och språk har utvecklats mycket de senaste åren. Det har möjliggjorts genom rekryteringar av seniora forskare, interna satsningar på doktorander och initiering av forskningsprojekt. Ett strategiskt arbete som fokuserat på att skapa en kollegial forskningskultur har också genomförts, med både möjlighet att söka interna medel och skapandet av goda förutsättningar för forskning (exempelvis mötesplatser för forskningsamtal, spridning av forskningsresultat och

meriteringsstöd som ges av professorer). Det interna arbetet med forskningsanknytning av utbildningen har också inneburit att samtliga lärare och forskare gemensamt arbetat med frågor om hur forskningsanknytning görs i programmet och hur vetenskaplig progression i studenternas lärande skapas på bästa sätt.

Att fortsätta med det interna strategiska arbete runt forskning och forskningsanknytning framstår som särskilt väsentligt för ett mindre lärosäte där de statliga forskningsanslagen och grundutbildningsmedel i form av kompetensutvecklingstid, är de största finansiella förutsättningarna för forskning. Att fördela och följa upp hur de egna forskningsmedlen används blir därför ett viktigt arbete även framöver.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 2.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

- 2. Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som redan skrivits fram ovan innebär ett vetenskapligt förhållningssätt att det innehåll studenterna möter i utbildningen ska bygga på forskning men också att studenterna succesivt utvecklar förmåga att kunna urskilja problem och att kunna göra självständiga och kritiska bedömningar samt besitter förmåga till vetenskaplig kommunikation. Progression med avseende på procedurkunskap om vetenskapliga metoder (dataproduktion och analys) säkerställs genom att återkomma i såväl ämneskurser som UVK-kurser, medan de vetenskapsteoretiska frågorna, främst återfinns i programmets första kurs samt den kurs som föregår examensarbete 2.

Progressionen med avseende på examensmålet innebär att studenten tidigt i utbildningen ska tillgodogöra sig och förhålla sig till vetenskaplig litteratur, såväl genom föreläsningar om olika typer av vetenskapliga texter som genom seminarier där studenten får diskutera utifrån de lästa texterna (**PLU100**). Strävan att kontinuerligt ge studenterna möjligheter att öka sin vetenskapliga mognad löper också som ett tema i ämneskurserna, på ett sätt som får olika lösningar i de olika ämnena. Ett exempel är att studenten redan i den första ämnesterminen i svenska (inom kursen **SSS100**) gör en mindre språkvetenskaplig undersökning, där relevanta delar av den vetenskapliga processen konkretiseras på ett grundläggande plan. Ett ytterligare exempel kan hämtas från samhällskunskapen där man under den tredje ämnesterminen har en hel kurs (**SSM200**) om 7,5 hp som ägnas åt metoder för undersökande av samhället. Den kursen knyter dessutom samman den yrkesmässiga och den inomvetenskapliga progressionen då den dels förbereder för diskussioner om metod i studenternas framtida klassrum, dels förbereder för examensarbete 1 i samhällskunskap.

Det är vidare naturligtvis i de två examensarbetskurserna som studenterna får fördjupa sig i och praktisera vetenskapligt tänkande i ett helhetsperspektiv. Genom att studenterna redan vid ämnesvalet får argumentera kring vad som kan vara intressant att undersöka och diskutera vilka typer av undersökningsansatser som kan tänkas vara lämpliga för den valda frågeställningen, blir den vetenskapliga processens helhet synliggjord och konkret. Det första examensarbetet är mer fokuserat runt ämnets metoder och traditioner medan det andra examensarbetet – som också föregås av en metodkurs

(VTM604) som är gemensam för alla ämnen – har ett allmänvetenskapligt fokus. Den huvudsakliga examinationsuppgiften är den omfattande och krävande uppgiften ”3-uppsatser” i vilken studenterna med stöd i kurslitteraturen skriver en utförlig opponering på tre studentuppsatser, vilka sedan seminariebehandlas. I instruktionen tydliggörs att de ska diskutera centrala aspekter såsom validitet, reliabilitet, operationalisering, generaliserbarhet, samt kritiskt granska och diskutera relationen mellan frågor–design–metod. I uppgiften eftersträvas metodologisk och vetenskapsteoretisk variation, men en av uppsatserna måste använda kvantitativ metod. Vetenskapsteorin examinerades också genom att studenterna analyserar Somervilles klassiska ”Umbrellaology” från 1941, genom att utreda vilken typ av invändningar som skulle kunna resas mot ”paraplyvetenskapen” utifrån olika vetenskapsteoretiska utgångspunkter. De kursmål som examineras i VTM604 lyder: (1) kunna diskutera och problematisera användandet av olika vetenskapliga metoder (2) visa förmåga att analysera, tolka och kritiskt granska forskning baserad på kvantitativa såväl som kvalitativa metodansatser (3) diskutera forskningsetiska regelverk och hur dessa kan tillämpas, särskilt i förhållande till barn och ungdomar (4) visa grundläggande förståelse för olika vetenskapsteoretiska perspektiv, samt för de kunskapsteoretiska förutsättningarna för några inom utbildningsvetenskap vanligt förekommande ansatser, (5) visa förmåga att utforma vetenskapliga undersökningar med fokus på relationen mellan problemformulering och metod. Samtidigt utnyttjas högskolans närhet mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan (dit metodkursen hör) och undervisningsämnena på så sätt att delar av det som examineras i metodkursen (som ett förberedande uppsats-PM) samtidigt blir en del av arbetet med examensarbete 2, och seminarier där dessa delar tas upp utförs i samarbete med ämnesföreträdare.

I vår gestaltning av den vetenskapliga grunden som bas för verksamheten får studenterna återkommande exempel på hur påståenden och diskussioner bör grundas. Återkommande i examinationerna kontrolleras att studenternas utsagor i denna mening är välgrundade. Begreppet *beprövad erfarenhet* är inte lika lätt att hantera, eftersom det först måste tolkas för att kunna appliceras. Lärarna på ämneslärarprogrammen har studerat begreppet internt, med utgångspunkt i de beskrivningar av det som gjorts i *Forskning av denna världen II – om teorins roll i praxisnära forskning* (Vetenskapsrådet, 2005), *Vetenskap och beprövad erfarenhet. Skola* (Sahlin, red., 2017) och den litteratur som där anförs. Vår tolkning av begreppet blir att det dels kopplas till att kunskapsgörande av erfarenheter tydligt innefattar förmågan att knyta erfarenheten till ett teoretiskt perspektiv vilket görs i VFU-kurser, dels har en förmåga att se praxis som grund för skolutveckling vilket görs i den avslutande skolutvecklingskursen (KVS600).

En svårighet för studenterna är det akademiska skrivandet. För att redan tidigt möta den utmaningen, har särskilt den första terminen förstärkts med olika skrivstödande åtgärder som extra undervisning och seminarier, samt kamratrespons och förstärkt språklig återkoppling på inlämnade uppgifter.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som redan skrivits fram ovan är det centralt för utbildningen att studenterna utvecklar förmågan att knyta egna erfarenheter till ett teoretiskt perspektiv och på sätt förmår utveckla den egna verksamheten. Studentens utveckling till en reflekterande praktiker är ett genomgående tema i VFU-kurserna, och den avslutande skolutvecklingskursen (**KVS600**) sätter kunskaps- och erfarenhetsbaserad utveckling av den egna (VFU) skolan som det övergripande målet. Redan under den första längre VFU-kursen (**VFU204**) prövas studenternas förmåga att reflektera över eget och andras arbete i skolan genom att de i dialog med andra kurskamrater bloggar om sina erfarenheter under VFU:n. Vid examinationen av VFU-kurserna ställs sedan krav på att studenterna med succesivt fördjupande krav på metakognition reflekterar över egen och andras undervisning och planering. Följande lärandemål vittnar om progressionen i kraven på att kunna reflektera över egna och andras erfarenheter:

- kunna reflektera över sin lärarroll med relevant koppling till teorier om lärande och undervisning väsentliga för årskurs 7-9 och/eller gymnasieskolan. (**VFU204**, T3)
- kunna reflektera över och problematisera läraruppdraget. (**VFU610**, T8/9)
- kritiskt kunna reflektera över läraruppdraget, lärarprofessionen och den egna yrkesrollen i syfte att säkerställa och utveckla verksamhetens kvalitet. (**VFU700**, T9/10)
- utifrån en problemanalys och med stöd av relevant forskning och styrdokument kunna identifiera ett utvecklingsbehov på en skola samt designa ett utvecklingsarbete som svarar mot detta. (**KVS600**, T8/10)

För att ta ett exempel på hur lärandemålen sedan konkretiseras i examination kan vi utgå från det nästsista lärandemålet (från **VFU700**) där studenten enligt kurs-PM kortfattat ska beskriva en företeelse från VFU:n som ska analyseras. Enligt kriterierna för godkänt på uppgiften krävs att studenten:

- med stöd av relevant litteratur, inklusive självständigt vald ämnesdidaktisk forskning, analyserar och motiverar hur den analyserade företeelsen från den egna verksamheten kan påverka undervisningens kvalitet i positiv eller negativ riktning,

- kan ge relevanta exempel på verktyg/kunskap som betraktas som tillämplig för den företeelse som analyserats. Detta gör studenten med stöd av relevant litteratur.

Vi menar att målen även uppnås genom examensarbetena, vilka behandlas utförligare i del 2.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Även om den konkreta gestaltningen av didaktiken alltid måste ske i förhållande till ett konkret undervisningsförlopp och en konkret undervisningssituation, finns det naturligtvis ett antal generiska bakgrundskunskaper och färdigheter som alltid kännetecknar god undervisning. Dessa kan med fördel behandlas inom UVK. Till att börja med förutsätter god undervisning att man vid utformningen av denna är medveten om och tar hänsyn till de förutsättningar som råder.

I den inledande UVK-kursen **PLU100** behandlas förutsättningar som skolans roll och historia i samhället, de lagar förordningar och styrdokument som styr arbetet i skolan, utvecklingen av de tanketraditioner runt lärande och undervisning som kan inspirera vid design av undervisning samt något om de förutsättningar som de enskilda eleverna tar med sig in i skolan. Tankar och vetande om enskilda elevers villkor och förutsättningar på såväl individ som gruppnivå breddas och fördjupas sedan i kurserna **IDL100** (termin 1) och **KIL200** (i termin 3).

Det kan med fog hävdas att en pedagogik som gynnar elever med behov av särskilt stöd på samma gång gynnar alla elever. Därmed blir den kurs med specialpedagogiskt fokus (**APU200**) som studenterna läser termin fem också en viktig förutsättning för studenternas byggande av en egen didaktisk kompetens. Det syns i det mål som att studenten efter genomgången kurs ska ha uppnått. Studenten ska

- visa förmåga att utforma, planera, genomföra och utvärdera undervisning inom ett eller flera av studentens ämnen där skolans värdegrund, alla elevers rätt till likvärdig utbildning och positiva sociala relationer beaktas.

Inför examinationen på kursen har studenterna förutom traditionella handböcker läst aktuella forskningsartiklar på svenska och engelska som de gruppvis har arbetat med. Med denna teoretiska grund tar studenterna sig an en händelse eller ett undervisningsförlopp från sin VFU som de analyserar som examinationsuppgift.

Den kanske mest praxisnära didaktiska kursen inom UVK, förutom VFU, är nog ”bedömningskursen” **BFL201**. Med utgångspunkt i konstruktiv länkning (alignment) får studenterna lära sig att arbeta med bedömning i ett perspektiv av ett väl underbyggt förberedelsearbete, där relevant undervisning via tydliga mål leder till

elevprestationer som får stödande och klargörande återkoppling. Kursen ges i ett nära samarbete med den föregående VFU-kursen, **VFU204**, och en (av tre) examinationsuppgifter på kursen förutsätter att de har material med sig från VFU. Enligt kurs-PM examineras denna uppgift mot följande kriterier:

För betyget Godkänt krävs att du i en tydlig och välstrukturerad text med korrekt referenshantering visar att:

- Du, med stöd i din egen pedagogiska planering, förstår hur undervisning, lärande och bedömning hänger ihop. I detta diskuterar du kunskapsbedömningens funktion att synliggöra och utveckla elevers lärande, samt att stödja planering av fortsatt undervisning.
- Du kritiskt kan granska uppgifter och resonera hur de ger elever med olika kommunikativa resurser möjlighet att visa sina kunskaper i förhållande till ämnets syfte och kunskapskrav.
- Du är insatt i bedömningsforskning såväl som skolans styrdokument då du i punkterna ovan genomgående gör relevanta kopplingar till kurslitteraturen.

Ytterligare beskrivning av arbetet med syfte att studenterna uppnår ovanstående mål ges i beskrivningen av nästa mål, mål 5, som vi valt att tolka som en fråga som huvudsakligen gäller VFU. Vidare besvaras frågan ännu utförligare i ämnens självvärdering.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Kravet på förmåga "att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning" tolkas som att studenten behöver utveckla en kompetens som "reflekterande praktiker". Även om det finns betydande didaktiska inslag genom hela HFU-delen av utbildningen, inklusive kontakter med olika grund- och gymnasieskolor samt VFU-skolor, där studenterna får chans att reflektera över olika lektionsutfall, så är det i första hand under VFU:n som detta mål i huvudsak uppfylls.

För att säkerställa att studenterna utvecklar sin förmåga att "planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning" så att den "stimulerar varje elevs lärande och utveckling" enligt examensmålen, har Högskolan Väst tagit fram en progressionsplan där utvecklingen av dessa förmågor beskrivs i förhållande till tre huvudaspekter: 1) Reflektions- och analysförmåga, 2) Didaktisk kompetens och 3) Kommunikationsförmåga och demokratiskt ledarskap. I varje VFU-kurs ingår mål som på ett eller annat sätt succesivt breddar och fördjupar dessa aspekter. Måluppfyllelsen bedöms i förhållande till bedömningskriterier som synliggörs i de till varje VFU-kurs framtagna bedömningsunderlagen, som dels används som summativa bedömningsunderlag, men också som en del i den formativa bedömningen av studentens prestationer under VFU, d.v.s. som stöd för studenten att nå examensmålen i slutet av utbildningen.

Den första kursen med VFU-inslag är **APU110** och den infaller under den andra hälften av den första terminen. Ett viktigt syfte med kursen är att ge studenten tillfälle att stifta bekantskap med sitt kommande yrke. Även här ingår lärandemål som förutsätter interaktion med elevgruppen och reflektion kring klassrumspraxis. Den VFU-förlagda delen av kursen, som omfattar två veckor, examineras dels genom en rådgivande VFU-bedömning från handledaren, dels genom att studenterna beskriver "ett fall" från sina respektive VFU-skolor i förhållande till det socialpsykologiska perspektiv på ledarskap och gruppprocesser som HFU-delen av ifrågavarande kurs fokuserar.

I den första längre VFU-kursen (**VFU204**) som infaller under den tredje terminen, riktar man uppmärksamheten mot studentens förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisning

utifrån elevers olika sätt att lära. I detta ingår också att kunna tolka och tillämpa centrala styrdokument. Genom att planera och leda egen undervisning får studenten förutsättningar att omsätta sina ämneskunskaper och didaktiska perspektiv i praktisk gärning. I kursen ingår också att studenten ska visa förmåga att kunna kommunicera med elever och vuxna i enlighet med skolans uppdrag och värdegrund. I denna VFU-kurs ingår en examination som benämns "Bedömningsbesök", vilket innebär att studenten under VFU får ett besök av en ämnesdidaktiker från högskolan. Examinationen utgörs av tre delar: En i förväg inskickad planering, där studenten redogör för undervisningens innehåll och upplägg; den genomförda undervisningen samt ett efterföljande problematiserande samtal om den egna lektionsplaneringen och den genomförda undervisningen. Under besöket görs en bedömning av studentens förmågor i relation till kursens lärandemål.

APU200 är en UVK-kurs med 3 veckors VFU, där en stor del av VFU-uppmärksamheten riktas mot specialpedagogik, eftersom det är huvudinnehållet i HFU-delen av kursen. Liksom i fallet med **APU110** examineras VFU:n genom ett rådgivande bedömningsunderlag från handledaren, samt genom att det specialpedagogiska perspektivet på VFU:n konkretiseras i ett fall som beskrivs och relateras till litteratur och teorier och som examineras dels som text, dels genom seminariebehandling.

Kursen **VFU610** är på avancerad nivå. VFU-kursen är den fjärde i utbildningen och är en ren VFU-kurs inom UVK. Kursen syftar till att studenten med utgångspunkt i ämneskunskaper och ämnesdidaktik ska kunna planera, genomföra och utvärdera samt analysera undervisning. Detta gör studenten med visst stöd av en handledare och med fördjupade reflektioner kring undervisning, lärande och bedömning och den egna lärarrollen. Förmågan att reflektera kring ovanstående examineras genom att studenten analyserar en filmsekvens av den egna undervisningen, som förväntas ställas i relation till litteratur och teorier om lärande och undervisning. Denna examinationsuppgift har införts för att bättre kunna pröva kursens lärandemål som är kopplade till tillämpade kunskaper. Förmågan att kunna planera och utvärdera utbildning/undervisning examineras genom en text som sätter en av studentens lektionsplaneringar i ett vidare perspektiv av konstruktiv länkning. Till den senare examinationsuppgiften hör att studenten självständigt väljer aktuell ämnesdidaktisk forskning att knyta till sina resonemang om undervisning och lärande.

Den femte och sista VFU-kursen, **VFU700**, är åter en VFU-kurs med huvudfokus på studentens ämnen. Kursen syftar till att studenten på ett ansvarsfullt sätt ska hantera hela läraryrkets komplexitet beträffande det institutionella uppdraget, den allmän- och ämnesdidaktiska undervisningen samt de relationella och kommunikativa aspekterna av läraryrket. Studenten förväntas självständigt planera och motivera, genomföra och utvärdera undervisning i de egna ämnena utifrån goda ämneskunskaper och ämnesdidaktiska kunskaper samt visa god reflektionsförmåga kring läraruppdraget. Kursen examineras dels genom handledarens rådgivande omdöme, dels ett bedömningsbesök där studenten i förväg redogör för planering samt efter genomförd undervisning analyserar utfallet i relation till den i förväg inlämnade planeringen och lektionens övriga förutsättningar. Som ett led i progressionen förväntas lektionsplaneringen i större utsträckning motiveras välgrundat i en längre text som inte enbart är deskriptiv. Kursen examineras också genom ett individuellt skriftligt förberett seminarium där varje student har i uppdrag att utifrån självständigt vald aktuell forskningslitteratur presentera någon detalj i skolans verksamhet som påverkar undervisningens kvalitet i positiv eller negativ riktning.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Den mera övergripande delen av ovanstående mål "visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter" är centrala perspektiv som återkommer i flera kurser; t.ex. examineras det i VFU-kurser genom mål som: "visa förmåga att samspela med elever och vuxna i skolans verksamhet i enlighet med skolans värdegrund och grundläggande demokratiska värderingar" (**APU110**, T1). Mål med snarlika formuleringar finns sedan i nästan alla därpå följande VFU-kurser.

För att redan under första terminen kunna ställa upp färdighetsmål inom området samhällliga och etiska aspekter, behandlas dessa mål i föreläsningar och seminarier tidigt i utbildningen. De utgör således ett viktigt innehåll i den allra första kursen **PLU100**, där två av kursmålen relaterar till dessa perspektiv: "[studenten ska] utifrån aktuella styrdokument och skillnader i elevers sociala bakgrund kunna diskutera lärares uppdrag och handlingsutrymme, [samt] visa grundläggande kunskaper om barns rättigheter och om etik i det pedagogiska arbetet. Även i nästa kurs **APU110**, som huvudsakligen behandlar grupprocesser och ledarskap i klassrummet, återkommer värdegrunden i ett skoljuridiskt perspektiv där relevanta lagar och regler, inklusive barnkonventionen, behandlas.

Dessa perspektiv får sedan en progression genom att de återkommer i kursen **KIL200** i termin 5 i kursmål som att "[studenten ska] kunna diskutera hur exkludering och inkludering produceras och reproduceras i skolan [samt] kunna redogöra för skolans övergripande ansvar att stödja elever som hamnar i olika former av utsatthet."

Frågor om hållbar utveckling finns i högre grad med i ämneskurser än i UVK. Med hänsyn till att vi själva inom utbildningen förfogar över innehållet i ämneskurserna, kan vi kosta på oss att behandla perspektivet hållbar utveckling i anslutning till ett innehåll. På så sätt kan vi skapa en konkretion och visa studenterna hur man kan behandla viktiga övergripande mål och värdegrundsfrågor i anslutning till ett ämnesinnehåll. Därmed blir hållbar utveckling inte bara allmänt orienterande för studenterna,

utan perspektivet får en didaktisk gestaltning. Vi ger här några exempel på hur hållbar utveckling tas upp i svenska och samhällskunskap.

I svenska tas hållbar utveckling upp i flertalet kurser där texter behandlas, men det är framförallt i kurserna **SAL610** och **SLT600** som begreppet arbetas in i undervisningen på ett mer systematiskt sätt. I **SAL610**, som är en kurs såväl blivande högstadie- som gymnasielärare i svenska läser och vars tematiska innehåll utgörs av barn- och ungdomslitteratur i ett historiskt perspektiv behandlas perspektivet i samband med postkolonial litteraturkritik. De sociala och ekonomiska aspekterna är synnerligen relevanta att ta upp i samband med den äldre litteraturen medan den ekologiska aspekten blir väldigt relevant vad gäller dystopierna. I **SLT600** finns begreppet med som ett kursmål och examineras också samband med en enskild skriftlig inlämning i form av en lektionsplanering där eleverna ska planera undervisning med äldre skönlitteratur där bl.a. ett hållbarhetsperspektiv ska ingå. Trots att perspektivet inom svenskämnet redan är väl täckt, kommer vi att ytterligare utveckla detta perspektiv. Utvecklingen kommer att ske i den första kursen i ämnesinriktningen för blivande svensk-lärare **SVD100** i samband med kursens fokus på skolans styrdokument. Här kommer en föreläsning som problematiserar hållbar utveckling utifrån internationella och nationella policydokument, skolans styrdokument samt hur lärare kan argumentera för att hållbar utveckling ska ingå som ett perspektiv i svenskämnets tematiska innehåll att läggas till. Momentet kommer att examineras i samband med den ordinarie examinationen av skolans styrdokument, dvs. i form av ett seminarium med enskild skriftlig inlämning.

De sociala och ekonomiska aspekterna av hållbar utveckling ingår som en naturlig del i flera olika samhällskunskapskurser då de är intimt sammanflätade med frågor om rättvisa, jämlikhet, makt och demokrati (vilket ges relativt mycket utrymme i **SDS101**, **SSR200** och **SFS400**). Introduktionskursen **SAL101** och Makt och rättvisekursen **SAH610** tar också upp de sociala och ekonomiska perspektiven, men här behandlas också den ekologiska aspekten mer systematiskt. En av tentafrågorna i **SAL101** löd t.ex. "Diskutera argument för att olika traditioner inom liberal demokratiteori skulle kunna stödja en kraftfull miljöpolitik" och i **SAH610** examineras de på uppgifterna" (1) Diskutera och analysera relationen mellan globalisering och miljöproblem ur ett maktperspektiv. (2) Diskutera och analysera relationen mellan globalisering och miljöproblem ur ett rättviseperspektiv." Slutligen behandlas hållbar utveckling i den sk "globaliseringskursen" **SRF400**. Temat blir allt mer centralt för blivande samhällskunskapslärare varför vi ägnar hela kursen om 15 hp till ämnet (se del 2).

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Jämställdhetsperspektivet finns med som ett av flera perspektiv i ämneslärarprogrammen och återfinns i flera kurser inom utbildningen, såväl inom UVK som inom ämneskurserna. De två UVK kurser där perspektivet tydligast behandlas är dels **IDL100** som infaller redan under den första terminen, dels **KIL200** som infaller under termin fem.

I **IDL100** är ett av kursens lärandemål att: "utifrån ett lärarperspektiv och med beaktande av elevers sociala bakgrund kunna diskutera strategier för jämställdhet och jämlikhet i den pedagogiska verksamheten". Lärandemålet beaktar dels hur ojämlikhetsmönster grundade på sociala kategorier som genus, klass och etnicitet kan ta sig uttryck i skolan, dels hur skolan och lärare kan motverka denna ojämlikhet. Lärandemålet examineras genom en hemtentamen.

Samma ojämlikhetsmönster undersöks i kursen **KIL200**. Kursen belyser konflikter i skolan vilka kopplas ihop med sociala kategorier. Några av kursens lärandemål är att:

- kunna diskutera hur exkludering och inkludering produceras och reproduceras i skolan,
- kunna föreslå strategier för att på kort och lång sikt motverka exkludering samt mobbnings-situationer, kränkande behandling och utanförskap,
- visa medvetenhet om hur kategorier och strukturer konstrueras och reproduceras via språk och beteenden och hur värderingar knyts till dessa kategorier och strukturer.

Dessa lärandemål examineras genom att studenterna får analysera ett fall (som kan vara ett videoavsnitt från några klassrumssituationer) samt genom att de får föreslå och motivera strategier som läraren kan använda för att lösa eller hantera berörda situationer.

Liksom vad som ovan påpekats angående *hållbar utveckling* menar vi att det är viktigt att också jämställdhetsperspektivet behandlas som ett innehåll i de ämnes- och ämnesdidaktiska kurserna. Exempelvis ingår jämställdhetsperspektivet i samtliga litteraturvetenskapliga och litteraturdidaktiska kurser som ett bland flera andra centrala perspektiv såväl vid studiet av och samtalen kring litteratur som i samtalen om skolan och studenternas blivande undervisning. I synnerhet i samband med de äldre texterna i de historiska kurserna **SAL610** och **SLT600** blir såväl mångfaldsperspektivet som genusperspektivet centralt att diskutera samt att koppla texterna och de normsystem som framträder där till studenternas framtida yrkesuppdrag. Då har också studenterna kommit långt i utbildningen, vilket möjliggör en återkoppling och aktualisering av tidigare anskaffade kunskaper på området. I **SAL610** problematiseras dessa perspektiv utifrån begreppet postkolonial litteraturkritik, vilket också examineras. I **SLT600** ingår jämställdhetsperspektivet som ett kriterium för godkänt i en examinationsuppgift där studenten enskilt ska planera undervisning utifrån äldre litteratur: "Din alignmentplanering ska innehålla samtliga delar inkl. bedömning samt

synliggöra hur du beaktar och tänker förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i undervisningen.”

Eftersom samhället lokalt och än mer globalt präglas av ojämställdhet, är jämställdhetsperspektivet närmast ofrånkomligt inom alla delar av samhällskunskapen och beaktas och kommuniceras således i de flesta kurserna. Av utrymmesskal ges här endast ett par exempel. Innehållsmässigt tas perspektivet upp redan i introduktionskursen **SAL101**, inom ramen för politisk teori, under vilken föreläsningar riktas specifikt mot makt, integration och manliga maktordningar. Perspektivet återkommer sedan inom sociologidelen bl.a. via genomlysning av feministisk teori och återfinns slutligen i examinationen. Vårterminen 18 löd t.ex. en av frågorna i salstentamen: ”Vad är skillnaden mellan marxistisk feminism och radikalfeminism?” vilken korresponderar med målet ”visa grundläggande kunskaper om sociologiska, statsvetenskapliga och nationalekonomiska teorier och begrepp.”

För att utforma och genomföra utbildningen på ett sätt som ligger mer i linje med ett jämställdhetsideal har den politiska teorin som inleder introduktionskursen **SAL101** inte organiserats i enlighet med det traditionella idéhistoriska mönstret (från Platon och framåt), utan läses tematiskt. Det samma gäller kursen Makt och rättviseteori, **SAH610**, vars huvudsakliga innehåll berör just jämställdhetsproblematiken. Studenterna läser (vid sidan av Jane Freedmans översiktsverk ”Feminism”) originaltexter av bl.a. Susan Moller Okin, Martha Nussbaum och Mary Beard. Examinationsformen är skriftligt förberedda seminarier vars problematiserande diskussioner utgör själva kärnan i kursen och säkerställer att studenten äger förmågan att ”kritiskt värdera, jämföra och analysera begrepp och teorier, centrala inom makt- och rättviseteorier”.

Utöver att jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv behandlas i högskoleförlagda kurser prövas också studentens förmåga att i undervisningssituationer tillämpa ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i VFU-kurserna där det ingår som ett betygsriterium i de examinerande besöken. Studenten prövas då i form av att kunna förankra skolans värdegrund i den pedagogiska praktiken.

Jämställdhet ur ett organisationsperspektiv

Med utgångspunkt i regeringsuppdraget till universitet och högskolor att arbeta med jämställdhetsintegrering, har Högskolan Väst tagit fram en plan för hur arbetet ska planeras, bedrivas och implementeras på ett systematiskt sätt på alla nivåer och i alla delar av verksamheten. Alla programråd har exempelvis fått i uppdrag att kartlägga intersektionella perspektiv i utbildningarna och i detta arbete inkludera studenter. Arbetet med jämställdhet har också under 2018 organisatoriskt knutits samman med arbetet med *Lika villkor*. Under 2018 genomfördes en enkät på lärosätet med utgångspunkt i *Lika villkor*, där kön behandlades som ett ojämlikhetsvillkor. Utifrån resultatet av enkäten och andra erfarenheter har en handlingsplan utformats. Under 2019 ska institutionen bland annat ytterligare undersöka mäns och kvinnors förutsättningar på arbetsplatsen (möjlighet till forskning, ansvarsuppgifter etc) samt anställas och studenters möjlighet att kombinera arbete/studier med föräldraskap. Utifrån resultatet ska handlingsplaner upprättas för att utveckla och säkra dessa perspektiv i utbildningarna (VP 2018-2020). En aktivitet som redan har påbörjats i syfte att säkra likabedömning är att samtliga salstentor nu bedöms anonymt. Ett utvecklingsarbete pågår för närvarande för att möjliggöra att även hemtentamina ska bedömas anonymt.

För att möjliggöra att samtliga lärare kan applicera jämställdhetsperspektivet – och andra intersektionella perspektiv – i undervisningen arbetar lärarlagen med värdegrundsfrågor och normkritik. Som exempel på detta arbete har institutionen haft pedagogiska dagar för alla anställda som handlat om värdegrunds-dilemman (juni 2016) och normkritik (juni 2017). Avdelningen där lärarutbildningen organisatoriskt är placerad har också en didaktiskt inriktad seminarierie om ”rasismer”, som leds av två professorer. I

samband med regeringsuppdraget om jämställdhetsintegrering har lärosätet skapat en högskolepedagogisk kurs i normkritik (5 hp) som ingår i den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningen. De senaste åren har institutionen, som ovan beskrivits, också aktivt arbetat med intersektionella perspektiv integrerat i det ordinarie kvalitetsarbetet. Vi ser det dels som viktigt att Högskolan Väst aktivt arbetar för jämställdhetsperspektivet genom att ha ämneslärarprogram med ett normkritiskt perspektiv, dels att vi organisatoriskt arbetar normkritiskt. Vi kommer även utvärdera förutsättningarna för män och kvinnor att hantera sitt lärar- och forskningsuppdrag och därigenom hur mäns och kvinnors tjänster planeras (undervisning, forskning, lednings- och utvecklingsuppdrag).

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Institutionen för individ och samhälle har ett kvalitetssäkringsprogram som ska säkra kvaliteten i samtliga kurser och program. Programmet innebär att innehållet i utbildningarna och organiseringen/förutsättningarna av densamma ska behandlas proaktivt samt följas upp kontinuerligt.

För att skapa goda förutsättningar för utbildningens kvalitet finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan utbildningens olika aktörer (kursansvarig, examinator, programansvarig, VFU-utvecklingsledare, programrådsordförande, utvecklingsledare, avdelningschef etc.). Denna finns formulerad i en arbetsbeskrivning som revideras årligen. I de avdelnings- och programmöten som hålls varje månad tas också frågor upp av både organisatorisk och innehållslig art, för att samtliga lärare på programmet ska ha väsentlig kunskap för att kunna genomföra sitt uppdrag rättssäkert och med hög kvalitet. Samtliga nyanställda lärare får också, förutom en individuell mentor, en introduktion om verksamhetsidén och om gällande riktlinjer och rutiner.

För att få en ändamålsenlig styrning av de olika lärarprogrammen träffas avdelningschefer, programansvariga, VFU-utvecklingsledare, VFU-administratörer, utvecklingsledare och företrädare för samverkansorganisationen, *Forum för skolutveckling*, kontinuerligt för att gemensamt lägga upp arbetet i de olika lärarprogrammen.

För att säkerställa kvalitet på organisatorisk nivå arbetar avdelningscheferna med årliga kompetensförsörjningsplaner och med planering och uppföljning av kompetensutvecklingstiden för befintlig personal, i relation till de mål och visioner som satts upp i både institutionens och avdelningens verksamhetsplanering.

När det gäller kvalitetsarbetet i programmet är det arbete som sker i programrådet väsentligt. Programrådet (delas med yrkeslärarprogrammet) har både ett proaktivt och reaktivt ansvar. Det proaktiva ansvaret innebär bland annat att kvalitetsgranska de policydokument som styr utbildningen (utbildningsplaner, kursplaner). Policydokumenten fastställs därefter av prefekt. Programrådet består av ledamöter med för utbildningen centrala ämneskompetenser, yrkeskompetens och vetenskaplig kompetens. I programrådet är avdelningschefen adjungerad, för att ha möjlighet att hålla samman linjestyrningen och den kollegiala kvalitetsstyrningen. I programrådet finns två studentrepresentanter och en verksamhetsrepresentant, för att bredda såväl inflytande som perspektiv. Förutom granskning av

policydokument följer programrådet upp kursvärderingar, kursrapporter (se nedan), planerar kvalitetskonferenser (se nedan) och handhar andra strategiska kvalitets- och utvecklingsfrågor.

Till varje kurs finns förutom kursplan ett kurs-PM, som beskriver kursens innehåll och uppläggning samt dess examinationsuppgifter och betygskriterier. Syftet med kurs-PM är att det ska fungera som en del i den konstruktiva länkningen och skapa en transparens beträffande krav och förväntningar för studenterna.

Varje kurs följs upp genom en terminsvis återkommande "peer review-process", där lärarna i mindre grupper granskar kursens innehåll och upplägg utifrån i förväg fastställda perspektiv. Kursgranskningsseminarierna dokumenteras i en kursrapport. Kursrapporterna lämnas till programansvarig som underlag för det årliga programuppföljningsarbetet, vilket redovisas i en programrapport. Liksom för kursrapporten styrs innehållet i programrapporten av på förhand givna perspektiv. Kurs- och programrapporterna hanteras även av programrådet och delges därefter prefekten. Förutom de interna programutvärderingarna deltar Högskolan Väst i lärarutbildningskonventets årligen genomförda alumnutvärderingar.

Utifrån de resultat som framkommer i uppföljningsarbetet (kurs- och programrapporter) planerar programrådet, i samarbete med avdelningschef, terminsvisa kvalitetskonferenser. Kvalitetskonferenserna är framåtsyftande och skapar förutsättningar för utveckling av programmets kvalitet. Under 2015 och 2016 fokuserades utvecklingsarbetet på konstruktiv länkning och kvalitetssäkring av examinationer. Förutom detta innehåll har tid avsatts till vetenskaplig progression och forskningsanknytning där arbetet inledningsvis lades på kartläggning, för att sedan följas upp för att se hur tydlighet och progression kunnat utvecklas. Under hösten 2017 har arbetslagen i samtliga lärarprogram och inriktningar arbetat med digitalisering.

Kvaliteten i examensarbetet är ett annat prioriterat område inom ämneslärarprogrammen. Förutom återkommande behandlingar av examensarbeten på programmöten, har det inletts försök med mittseminarium på kurserna där handledare och examinatore medverkar. Mittseminariet ger goda möjligheter att med det samlade handledarekollegiet närvarande finna ökad samstämmighet i synen på kvalitet i arbetet. Det ger också fler än bara handledaren möjlighet komma med synpunkter på framförallt metod och material. Sammantaget ger detta en stärkt handledningsprocess och förhoppningsvis en jämnare kvalitet på examensarbetena. Våren 2019 startar en för lärarutbildningen intern högskolepedagogisk kurs som ska sätta fokus på olika teorier och metoder som används i examensarbetena. Forskare och lärare med metodologiska specialkompetenser kommer att undervisa i kursen för att lärarlaget gemensamt ska utveckla sina metodologiska kunskaper, i syfte att bättre kunna handleda studenterna i deras examensarbeten.

Den interna organiseringen av kvalitetsarbetet ser vi som en styrka i programmet. Den kollegiala utgångspunkten i kvalitetsarbetet har på ett positivt sätt bidragit till utvecklingen. Arbetslagen runt programmen har ägnat mycket tid åt att utveckla utbildningen med kurvärderingsarbetet som tydlig utgångspunkt. På så sätt har alla lärarna fått inblick i och kunskap om inriktingens samtliga kurser, vilket gett förutsättningar för helhetssyn, progression (yrkesmässig, ämnesdidaktisk och vetenskaplig) och skapat grunden för att en gemensam kvalitetskultur ska genomsyra programmet/inriktingen. Arbetet har också lett till att vi har uppmärksammat brister i programmet och kunnat inleda förändringsarbete för att åtgärda dessa (se vidare utvecklingsområden nedan).

Ett kvalitetsmått som är utvecklat i samband med utvecklingen av kurs- och programrapporterna är genomströmningsanalyser på kurs- och programnivå. Med hjälp av dessa kan underlag tas fram som visar i hur hög grad studenterna påbörjar och får godkänt resultat på kurser i programmet, men också när studenterna avslutar sina studier och om det finns trender beträffande vilka kurser som studenterna har svårt respektive lätt att få godkänt betyg i.

Utvecklingsområden

För att stödja studenternas möjligheter att klara sina studier har resurser de senaste åren satsats på att tidigt i utbildningen ge stöd för utveckling av vetenskapligt förhållningssätt och vetenskapligt skrivande. Satsningen grundas på interna uppföljningsarbeten som visat att många studenter har svårt att formulera sig på det sätt som krävs på en akademisk yrkesutbildning. Resurserna kommer från den kvalitetssatsning departementet gjort för vissa utbildningsområden (HA/SA/JU/LU). Satsningen är dock så ny att en utvärdering inte kunnat göras ännu. Förutom undervisningsinsatser erbjuds studenter systematiskt stöd via Språk- och textcentrum, som är en högskoleövergripande resurs till vilken alla studenter som har behov av stöd i samband med skrivande är välkomna. För studenter som har dokumenterade funktionsnedsättningar finns dessutom särskilda resurser att tillgå, genom avdelningen för studentstöd.

Ett annat område av särskild vikt under de senaste åren är den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU:n. En tydligare organisation och tydligare verktyg har skapats för att kvalitetssäkra att studenter som godkänns i kurser med VFU har de nödvändiga kunskaper och kompetenser som krävs av en ämneslärare. Arbetet har genomförts av VFU-utvecklingsledare och programansvarig i samverkan med inrikningens VFU-team, bestående av lärare på med yrkeskompetens för ämnet. För att säkerställa att studenterna når de examensmål som tränas och prövas genom den verksamhetsförlagda utbildningen finns en VFU-progressionsplan som visar den konstruktiva länken från examensmål till lärandemål i kurserna. VFU-teamet träffas kontinuerligt och arbetar proaktivt med VFU-utveckling, men följer också upp studenternas resultat i VFU:n och sambedömer studentprestationer i kurserna. För att säkerställa kvaliteten sker också ett systematiskt arbete i syfte att stärka relationen till VFU-handledarna och erbjuda stöd för uppdraget. VFU-handledarna bjuds in till samverkansmöten med VFU-utvecklingsledare och VFU-teamen minst en gång per termin. De kursansvariga lärarna för VFU-kurserna har också utvecklat informationsspridningen om kurserna, bland annat genom att skapa filmer där de berättar om kursens syfte och innehåll samt vad som bedöms i kursen. Då flera av VFU-områden ligger långt från lärosätet har dessa filmer fungerat som komplement till andra informationskanaler.

Det är också tydligt att den pågående lärarbristen i kommunerna medför en större omsättning på VFU-handledare, vilket i sin tur fordrar en än mer aktiv kommunikation med såväl befintliga som nya VFU-handledare, för att säkerställa att handledarna får adekvat information om uppdraget. Syftet med det fortlöpande samarbetet med VFU-områdena är, utöver det huvudsakliga syftet att arbeta för en för studenten likvärdig VFU, att se till att föra in de verksamma lärarnas perspektiv och kunskap in i såväl utbildningsinnehåll som de bedömningsunderlag som används.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Att studenterna ska kunna ta aktiv del i utvecklingen av utbildningen är en viktig utgångspunkt på Högskolan Väst och studentinflytandet sker på flera olika sätt. För att kunna ha inflytande är det viktigt med transparens beträffande information om utbildningen. Som verktyg för information till studenterna finns lärplattformen DisCo (fr.o.m. VT19 Canvas).

Kurs- och programvärderingar

I relation till utveckling av kurser genomförs kursvärderingar i samtliga kurser (HF kap 1, § 14). Lärosätet använder kursvärderingssystemet Evasys, som är kopplat lärplattformen DisCo. Genom Evasys får studenterna möjlighet till en individuell och anonym kursvärdering. Kursansvarig lärare sammanställer och analyserar resultatet efter kursens slut och resultatet publiceras på Disco, så att både studenter som avslutat kursen och studenter som ska gå kommande kursomgång kan se resultatet. Resultatet av föregående kursomgångs kursvärdering, och de eventuella åtgärder som gjorts, presenteras också vid kursintroduktionen. Svarsfrekvensen är dock låg på de automatgenererade kursvärderingarna (i genomsnitt svarade 29 % på kursvärderingarna under 2017). Programrådet har därför dels gjort analyser om orsakerna till att den låga svarsfrekvensen, dels analyserat utformningen av kursvärderingarna. På programmöten och kvalitetsdagar har sedan frågan om hur studenterna kan göras mer delaktiga diskuterats. Som komplement till de automatgenererade kursvärderingarna genomförs därför numera kompletterande kursvärderingar i många kurser. Dessa sker såväl muntligt som via digitala verktyg och används för såväl formativa som summativa syften.

Efter studietiden på ämneslärarprogrammen genomför studenterna anonyma, individuella programvärderingar. Liksom kursvärderingarna har dessa tyvärr en relativt låg svarsfrekvens. För att komplettera den digitala programutvärderingen görs i samband med avslutningen även en muntlig utvärdering, som ger andra möjligheter med den dialog som låter studenternas tankar haka i varandra och även speglas av närvarande lärare. Som komplement till den egna programvärderingen deltar lärosätet i lärarutbildningskonventets alumnutvärdering. Resultatet av kurs- och programvärderingarna används i det interna kvalitetsarbetet (se bedömningsområde Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Det bristande intresset för att delta i formella utvärderingsinsatser är dock ett problem. Här behöver ytterligare åtgärder vidtas och former utvecklas för att få fler studenter aktiva. Målet är att utveckla arbetet med både studentdialoger och samarbetet med alumner för att nå dithän. I och med bytet till lärplattformen Canvas ser vi förbättrade möjligheter till kommunikation med studenterna under kursens gång, vilket troligen inte bara kommer att utveckla möjligheterna till läraktiviteter utan också positivt kommer att påverka möjligheten för studentinflytande under pågående kurs.

Övriga formella och informella insatser för studentinflytande

Läroverksamheterna, liksom högskolan i stort, har ett gott samarbete med studentkåren runt olika former för studentinflytandefrågor. Det samarbetet borgar för att studenterna på ett organiserat sätt kan utöva inflytande på olika nivåer, från högskolestyrelsen ned till programråd, i enlighet med vad som stadgas i HF om studenternas rätt till representation när beslut fattas eller beredning sker. I linje med detta har också avdelningschef, programansvarig och prefekt kontinuerliga kontakter med företrädare för studentkåren, för att säkerställa ett gott informationsflöde och goda kontakter i enskilda ärenden. Studentrepresentanterna inbjuds också till avdelningens kvalitetskonferenser.

För att systematisera studenternas och ledningens/personalens kontakter angående enskilda studenters synpunkter i egna ärenden planeras nu regelbundna avstämningsmöten. Tanken med detta är att fånga upp eventuella återkommande klagomål som skulle kunna vara tecken på någon form av brist i utbildningen.

Förutom de formella och informella möjligheterna för studenter att ha inflytande på utbildningen, innebär storleken på programmet/inriktningen att det är lätt för studenter och lärare att kommunicera. Lärarnas arbetsrum är placerade i nära anslutning till de ytor där studenterna kan sitta och arbeta, vilket gör det enkelt att söka upp lärare när det är något de vill diskutera.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Då Högskolan Väst har regeringens särskilda uppdrag att utveckla arbetsintegrerat lärande (AIL) är arbetslivsperspektivet väl integrerat i lärarutbildningen. Högskolan Västs bärande idé, att skapa kunskap i samverkan – gör all samverkan till en central strategi för att uppnå hög kvalitet i utbildning och forskning. Med samverkan avses ett ömsesidigt utbyte av kunskap, kompetens och lärande i mötet mellan akademi, arbetsliv och omgivande samhälle. Samverkan ska vara forskningsanknuten och utbildningsanknuten och sker främst inom ramen för Arbetsintegrerat lärande.

Ämneslärarlärarprogrammen på Högskolan Väst har också konstruerats med utgångspunkt att vara relevanta och förbereda för läraryrket, vilket kommer till uttryck i såväl policydokument (kursplaner och kurs-PM) och i genomförandet av utbildningen. Konkret innebär detta exempelvis att (ämnes-)didaktik och (ämnes-)teori integreras med varandra och genom att VFU:n på ett tydligt sätt knyts till de högskoleförlagda studierna. Arbetslaget arbetar med att skapa förutsättningar för progression i studenternas lärande och ansvarstagande, på ett sätt som syftar till att förbereda dem inför ett föränderligt arbetsliv. Det innebär exempelvis att innehållet i utbildningen ska vara långsiktigt hållbart och inte knutet till vare sig tidsmässig eller geografisk kontext. Avvägningar görs därför beträffande konkretisering respektive långsiktigt hållbara teorier om lärande, undervisning och ämnesdidaktik. Att skapa en långsiktigt hållbar lärarkunskap handlar också om att kunna teoretisera om och problematisera innehållet i utbildning och undervisning och de förutsättningar som skapas för elever och lärare att lära och utvecklas i skolan.

Ett utvecklingsområde som uppmärksammas alltmer är skolans digitalisering och inom detta område pågår flera utvecklingsarbeten inom programmen. Området behandlas även över program- och inriktningsgränserna inom lärarutbildningen. Högskolan har också satsat särskilda medel om ca 20 miljoner för projekt inom området *Digitalisering med fokus på strategisk utveckling av pedagogiska modeller och lärande* under perioden 2018-2023, vilket även kommer att påverka ämneslärarprogrammen i positiv riktning.

Samverkan med det omgivande samhället genom VFU

Högskolan Väst har en väl fungerande VFU-organisation som tryggar att studenterna får en kvalitativt god och successivt fördjupad verksamhetsförlagd utbildning. Lärarutbildningen har i samverkan med kommuner och fristående verksamheter i regionen utvecklat en organisation bestående av VFU-områden med förskolor, förskoleklasser, fritidshem, grundskolor och gymnasieskolor. Varje VFU-område leds av en lokal VFU-samordnare. Högskolan Västs VFU-utvecklingsledare har, tillsammans med programansvariga, det övergripande ansvaret för den verksamhetsförlagda utbildningen och svarar tillsammans med skolhuvudmännens VFU-samordnare för att studenterna placeras inom rätt verksamhetsfält. Det administrativa placeringsarbetet genomförs av lärosätets VFU-handläggare. Studenten tillhör i huvudsak samma VFU-område under hela utbildningstiden och ingår i ett arbetslag med yrkesverksamma lärare.

Studenterna placeras på skolor och får VFU-handledare med för studentens utbildning relevant ämnes- och/eller verksamhetsbehörighet.

Som mindre lärosäte har vi möjlighet att, utöver den nära interna samverkan som är möjlig till följd av att lärarprogrammen i huvudsak är samlade på samma institution, också utveckla nära relationer till externa samverkansparter, d.v.s. VFU-områden och sedermera VFU-handledare. Högskolan Väst har exempelvis ett utvecklat strategiskt samverkansarbete med regionens huvudmän. Under hösten bjuds samtliga VFU-handledare och VFU-samordnare in till lärosätet för en heldagskonferens som benämns VFU-dag. Dagen utgörs av föreläsningar om handledaruppdraget, goda exempel på handledararbete från verksamheter kombinerat med avslutande programspecifika möten där VFU-handledarna möter programrepresentanter. Eftermiddagens diskussioner handlar om att etablera ett gemensamt språk kring de dokument som studentens prestationer bedöms i relation till. Dessa diskussioner förs i mindre grupper med lärosätesrepresentanter på plats, för att lyssna in och fånga upp verksamhetsrepresentanternas synpunkter och idéer i det fortsatta samarbetet med VFU-handledarna. Under vårterminen genomförs en motsvarande konferens som riktar sig till skolans styrkedja. Samverkan med kommunens skolhuvudmän handlar om huvudmannens uppdrag och roll i verksamhetsförlagd utbildning. Genom att visa på goda exempel på skolhuvudmän som i olika avseenden lyckas organisera samordnaruppdrag och/eller ge handledarna goda förutsättningar för sitt uppdrag kan framgångsrika strategier spridas. Ytterst handlar samverkan om att ge lärarstudenter bästa möjliga förutsättningar för sin VFU, för regionens VFU-handledare att genomföra sitt handledaruppdrag samt för huvudmän att tänka strategiskt kring långsiktig kompetensförsörjning. ämneslärarstudenterna möter också VFU-områdena i samband med en professionsdag. Dagen innehåller en mäsä där studenterna möter och samtalar med verksamhetsrepresentanter. Lärare från samverkande skolor ger också miniföreläsningar under teman som korrelerar med pågående programkurser och utgör på så sätt en koppling mellan teori och praktik som stärker professionsanknytningen i utbildningen. Professionsdagen blir också ett tillfälle för samtliga studenter att möta andra VFU-områden och andra verksamhetsrepresentanter än de som ingår inom studentens ordinarie placering.

Som en konsekvens av det täta samarbetet mellan Högskolan Västs lärarprogram och regionens skolverksamheter finns sedan ett par år tillbaka ett samarbete kring studenters examensarbete med en av samverkanskommunerna. På initiativ av verksamhetsrepresentanter förmedlas verksamhetsnära frågor eller problem i det dagliga arbetet som man vill få belysta med hjälp av lärarstudenter. Syftet med samarbetet är dels att ge studenterna uppslag på frågor som lärare brottas med/är nyfikna på, dels att ge lärarstudenterna ytterligare inblick i professionsrelaterade spörsmål. Samarbetet har ytterligare ett angeläget syfte, att studenternas examensarbeten de facto ska kännas som kunskapsbidrag och samtidigt bidra till att utveckla verksamheten i samarbetsskolorna. På sikt hoppas vi kunna formera samverkansstrukturer där studenternas studier kan få spridning och bli en naturlig del av skolornas interna arbete där studenter inbjuds att presentera sina studier i samband med exempelvis arbetslagsmöten.

Regionalt utvecklingscentra (RUC)

Förutom arbetet med den verksamhetsförlagda utbildningen har lärarutbildningen ett regionalt utvecklingscentrum (RUC), benämnt *Forum för skolutveckling* som arbetar med samverkansfrågor inom utbildning och forskning. Förutom att organisera kompetensutvecklingsinsatser för förskole-, fritids- och skolpersonal, företrädesvis för regionen, fungerar *Forum* som en länk mellan HV:s forskningsmiljöer och externa aktörer (bland annat genom samverkansforskningen inom BUV). *Forum för skolutveckling* leds av en föreståndare som också har en del av sin tjänst i lärarutbildningarna och det finns också en vetenskaplig ledare från lärarprogrammen. Till *Forum* finns knutet ett sakkunnigt råd med företrädare från olika skolformer i regionen. Det sakkunniga rådet har till uppgift att vara en brygga mellan regionens verksamheter och utbildningen och forskningen på lärarprogrammen. För att stärka verksamhetsperspektivet, och

därigenom förbereda ämneslärarstudenterna inför arbetslivet finns också företrädare från relevant verksamhetsområde i programrådet (Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Ett utvecklingsområde som påbörjats under våren 2018 är att tillsammans med samverkansaktörerna i regionen undersöka möjligheterna att konstruera en arbetsintegrerad lärarutbildning, dvs. en lärarutbildning där studenter kombinerar arbete i skolverksamhet med studier.

Arbetslivsperspektivet säkras med hjälp av en aktiv VFU-organisation som samverkar med huvudmännens olika aktörer; såväl förvaltningsnivåer som skolledare och lärare involveras i arbetet kring studentens VFU och för innehållslig medverkan i utbildningens olika delar har vi representanter i våra beslutande organ (läs: programråd) samt i samverkansforumet RUC. Vi behöver dock fortsätta arbetet med att kvalitetssäkra utbildningen under VFU. Detta kommer att göras bland annat genom att vidareutveckla examinationsformer som tar vara på studenternas tillämpningsförmåga. Som komplement till VFU-handledarens rådgivande bedömning av studentens prestationer under VFU används, som ovan beskrivits, bland annat videoupptagning av egen undervisning som ett sätt att synliggöra och reflektera kring den egna didaktiska förmågan.

Alumniverksamhet

En viktig kontakt med arbetslivet är kontakten med de studenter som avslutat utbildningen. Högskolan Väst ingår i lärarutbildningskonventets alumnutvärdering. Lärosätet initierade under våren 2018 ett centralt projekt om alumniverksamhet som vi kommer att utgå från i vårt kommande utvecklingsarbete kring alumniverksamhet. Ämneslärarprogrammet har dock redan nu kontakter med alumner som är av betydelse för studenterna. Vid den professionsdag som redan nämnts brukar f.d. studenter bjudas in för att presentera sitt examensarbete. Vidare har det planerats för medverkan av f.d. studenter i samband med didaktiska moment i några olika kurser.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan